

การศึกษากรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ
ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21
**Study of conceptual framework in Leadership Skill
Development of School Administrators
for 21st Century**

กุลจิรา รักษนคร¹ และสุภัทรศักดิ์ คำสามารถ²

มหาวิทยาลัยขอนแก่น¹

ศูนย์วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อการศึกษา ร้อยเอ็ด²

Kuljira Raksanakorn¹ and Supattarak Khumsamart²

Khonkean University, Thailand¹

Roi Et Science and Cultural Centre For Education, Thailand²

Corresponding Author, E-mail: kuljira.Rak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ผลการศึกษากรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทักษะภาวะผู้นำที่สามารถสนองต่อการแข่งขันและทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 3 ตัวบ่งชี้ดังนี้ การรู้เท่าทันสื่อ ด้านเทคโนโลยี การนำเสนอ 2) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ 4 ตัวบ่งชี้ ความคิดริเริ่ม ความท้าทาย ความยืดหยุ่นจินตนาการ 3) ทักษะด้านวิสัยทัศน์ 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ การสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสารวิสัยทัศน์ การสร้างแรงบันดาลใจ 4) ทักษะด้านความร่วมมือ 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

คำสำคัญ: ทักษะภาวะผู้นำ; ผู้บริหารสถานศึกษา; ในศตวรรษที่ 21

Abstracts

The objective of this article is to study the components factors and indicators. The results of conceptual framework of school administrator leadership skill for 21st century development results revealed that leadership

วันที่รับบทความ: 1 เมษายน 2563; วันที่แก้ไขบทความ 17 เมษายน 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 27 เมษายน 2563

Received: April 1, 2020; Revised: April 17, 2020; Accepted: April 27, 2020

skills that could meet the competition and modernity are required to be appropriate with the global change. Those factors are consisted of 1) Communication skills with three indicators which are Media Literacy, Technologies, and Presentation. 2) Creativity skills with four indicators which are Originality, Challenge, Flexibility, and Imagination. 3) Visionary skills with three indicators included of Formulating, Communicating, and Inspirational. Last but not least, 4) Collaboration skills with three indicators contain Participation, Trust, and Conflict Resolution.

Keywords: Leadership skills; School Administrators; 21st century

บทนำ

สถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในศตวรรษที่ 21 การกำหนดยุทธศาสตร์และการสร้างความพร้อมในการที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้หลายประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ สหราชอาณาจักร เกาหลีใต้ จีน เวียดนามรวมถึงไทย มีมาตรการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเตรียมการเสริมศักยภาพของประชาชนทั้งด้านทักษะความรู้ ทักษะคิด ค่านิยม (วิทยากร เชียงกูล, 2553 : 12) สำหรับประเทศไทย การปฏิรูปการศึกษาในรอบทศวรรษแรก (ค.ศ. 1999-2008) แม้ทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐและเอกชนจะมีแนวทางในการสนับสนุนการจัดการศึกษา แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏยังไม่สามารถยืนยันได้ถึงความสำเร็จของภารกิจด้านการขยายโอกาสและการส่งเสริมด้านการศึกษาโดยการจัดการศึกษามุ่งเน้นในเรื่องการแก้ไขกฎหมายเป็นการบริหารตามกฎระเบียบมากกว่าการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาที่แท้จริง (วรารักษ์ สามโกเศศ และคณะ, 2556 : 15) อีกทั้งกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (ค.ศ.2009-2018) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานถือว่าเป็นกรอบสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (ค.ศ.2009-2018) โดยมุ่งหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ปรับบทบาทหน้าที่เพื่อการปฏิบัติงานบริหารการศึกษาในรูปแบบใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะทางการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความพร้อม มีสมรรถนะและศักยภาพในการปฏิบัติงาน สามารถบริหารจัดการการศึกษาและดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษาหมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และมัธยมศึกษา ต่ำกว่าปริญญาทั้งภาครัฐและ เอกชน ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนักการบริหารจัดการ ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และมีกระบวนการใช้ความสามารถ ความคล่องแคล่ว ความชำนาญ และมีอิทธิพลเหนือคนอื่น สามารถกระตุ้นจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนในศตวรรษที่ 21

ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาคือ กุญแจสำคัญไปสู่การปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืนซึ่งนักการศึกษาทั้งหลายต่างมีความเชื่อว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะการบริหารเป็นผู้นำทางวิชาการมีความรู้ความสามารถ และมีความเป็นมืออาชีพจึงจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาทั่วทั้งองค์กรและสามารถสร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีทักษะในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาขาดทักษะภาวะผู้นำก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาได้ ซึ่งทักษะภาวะผู้นำต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับภาระงานและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันในบริบทของโลกยุคใหม่ ทักษะภาวะผู้นำสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นในการปฏิบัติงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จได้แก่ ทักษะการสร้างทีมงาน (Team Building Skill) ทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration Skill) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ (Critical Thinking and Creativity Skill) ทักษะด้านการ

แก้ปัญหา (Problem Solving Skill) ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skill) และทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Learning Innovation Skill)

จากการศึกษาสังเคราะห์แนวคิดจากนักวิชาการและนักศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นหลายท่านมีแนวคิดและทัศนะตรงกันมาใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อาทิเช่น

NASSP (2015 : 22) ได้จัดลำดับทักษะภาวะผู้นำโรงเรียนที่จะประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานสำหรับศตวรรษที่ 21 ไว้ในหนังสือ 10 Skills for Successful School Leaders ประกอบด้วยทักษะดังนี้ 1) กำหนดทิศทางของแผนการสอน (Setting Instructional Direction) 2) ความร่วมมือ (Collaboration) 3) มีความรู้สึกไว (Sensitivity) 4) มีวิจารณญาณ (Judgment) 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน (Results Orientation) 6) สร้างความเข้มแข็งในองค์กร (Organization Ability) 7) การสื่อสารด้วยวาจา (Oral Communication) 8) การสื่อสารด้วยภาษาเขียน (Written Communication) 9) พัฒนาผู้อื่น (Developing Others) 10) รู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง (understanding own Strengths and Weaknesses)

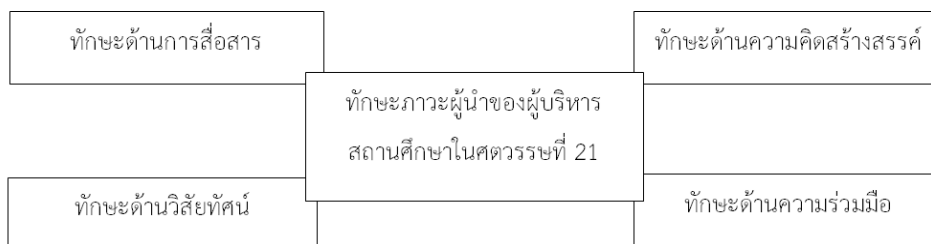
Podolny (2015 : 29) ได้กล่าวถึงความกดดันเชิงกลยุทธ์ว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จของผู้นำในศตวรรษที่ 21 ไว้ในบทความที่ชื่อว่า 21st Century Skills Success in Life: 6C's plus Leadership ซึ่งนอกจากผู้นำจะมีบุคลิกที่เข้มแข็งและความเชี่ยวชาญแล้วจำเป็นต้องมี 7 ทักษะดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) 2) การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) 3) ความคิดสร้างสรรค์/นวัตกรรม (Creativity/Innovation) 4) การร่วมมือ (Collaboration) 5) มีความตระหนักรู้และปรับตัวทางวัฒนธรรม (Cultural Awareness & Adaptability) 6) ความคล่องตัวเรื่องคอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) 7) ภาวะผู้นำ (Leadership)

Strock (2014 : 129) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำแห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ใน Magazine Article มีทักษะที่สำคัญดังต่อไปนี้ 1) มุ่งเน้นการบริการ (Service Focus) 2) กล้าหาญและเสียสละ (Courage and Sacrifice) 3) ความสัมพันธ์ (Relationships) 4) ค่านิยมการสร้างมูลค่า (Values Create Value) 5) มีวิสัยทัศน์ (Vision) 6) การจัดการ (Management) 7) การรับฟัง (Listening) 8) การตั้งคำถาม

(Questions) 9) มีอิทธิพล (Influence) 10) การสื่อสาร (Communication) 11) ความร่วมมือ (collaboration) 12) สร้างระบบนิเวศ (create a stimulating Ecosystem) 13) เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างวัย (Intergenerational Learning) 14) เรียนรู้นานาชาติ (International Learning) 15) ความยืดหยุ่น (Resilience) 16) การจัดการความขัดแย้ง (Break Boundaries) 17) ปลูกฝังนิสัยการชอบทดลอง (Cultivate Experimenter's Mindset) 18) มองโลกในแง่ดี (Optimism) 19) ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) 20) ความสามารถในการปรับตัวอย่างไม่หยุดยั้ง (Relentless Adaptability) 21) มีชีวิตชีวา (Vitality) 22) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Skills) 23) มีความสัตย์ซื่อ (Achieve Integrity)

Weebly (2014 : 26) ในเว็บไซต์ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำศตวรรษที่ 21 ไว้ในบทความที่ชื่อว่า 21st Century Leadership Skills ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะภาวะผู้นำที่สำคัญเพื่อความสำเร็จในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะ 1) แรงบันดาลใจในตนเอง (Self - Motivated) 2) เปิดใจกว้างกับข้อมูลป้อนกลับ (Open to Feedback) 3) การรู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง (Self - Awareness of Personal Strengths and Weaknesses) 4) ความน่าเชื่อถือ (Authenticity) 5) มีความสามารถในการประสานงาน (Making connections) 6) ความสามารถในการหยั่งรู้ (Being Perceptive) 7) เปิดรับความเป็นไปได้อื่นๆ (Open to Other Possibilities) 8) ความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) 9) มีความทะเยอทะยาน (Ambitious) 10) วิสัยทัศน์ชัดเจน (Clear Vision) 11) มีความยืดหยุ่น (Flexibility) 12) การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening) 13) มีความจริงใจ (Genuine) 14) มีความเข้าใจง่าย (Easy of understanding) 15) มีความน่าเคารพ (Respectful) 16) การหยั่งรู้และมีเสน่ห์ดึงดูดใจ (Intuitive and Personable) 17) สร้างความไว้วางใจ (Establishes Trust) ตามลำดับ เป็นต้น

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 4 องค์ประกอบหลักและตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 3 ตัวบ่งชี้ 2) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ 4 ตัวบ่งชี้ 3) ทักษะด้านวิสัยทัศน์ 3 ตัวบ่งชี้ และ 4) ทักษะด้านความร่วมมือ 3 ตัวบ่งชี้ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบหลัก ได้นำมา สังเคราะห์เป็นตัวบ่งชี้ดังนี้

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

1. ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication skill) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อและมีวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ผสมผสานกันระหว่างศิลปะการพูดกับการแสดงข้อมูลในรูปแบบต่างๆ โดยใช้เทคนิควิธีการผ่านสื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์โดยนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานได้อย่างเหมาะสม

ทักษะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ควรมีทักษะ และ ตัวบ่งชี้ดังนี้

1.1 การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความสามารถในการตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อ ประเมินสื่อและสิ่งที่ได้รับโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ ตระหนักถึงผลกระทบของสื่อที่มีต่อบุคคลและสังคม รู้จักเลือกรับและใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชนและสังคม

1.2 เทคโนโลยี (Technologies) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ที่แสดงออกถึงการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านเทคโนโลยีในการสื่อสารใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บความรู้ เพิ่มพูนความรู้ ทำงานร่วมกัน สืบค้นจัดระบบฐานข้อมูลและการให้บริการความรู้

1.3 การนำเสนอ (Presentation) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ที่แสดงออกถึงกระบวนการวิธีการสื่อสารเพื่อเสนอข้อมูลความรู้ ความคิดเห็น ความต้องการไปสู่ผู้รับสารโดยการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ผสมผสานกันระหว่างศิลปะการพูด

กับการแสดงข้อมูลในรูปแบบต่างๆ โดยใช้เทคนิควิธีการผ่านสื่อและอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสมและทำให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการนำเสนอ

องค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านการสื่อสารมีตัวบ่งชี้ประกอบไปด้วย การรู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยี และการนำเสนอ

2. ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงถึงความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่โดยการนำความรู้ประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ผลงานเป็นผลงานที่แปลกใหม่ สามารถวัดได้จากองค์ประกอบคือ ความคิดริเริ่ม ความท้าทาย ความยืดหยุ่นและจินตนาการ

ทักษะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิผล มีตัวบ่งชี้ดังนี้

2.1 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการคิดสิ่งแปลกใหม่ไม่ซ้ำกับผู้อื่นโดยการนำความรู้ ประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออก ไม่กลัวต่อความไม่แน่นอน พร้อมทั้งจะเผชิญเสียงสภาพการณ์ต่างๆ และสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มเป็นผลงานที่แปลกใหม่

2.2 ความท้าทาย (Challenge) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาถึงการมีแรงบันดาลใจความมุ่งมั่น ความกล้าเสี่ยงในการตัดสินใจอย่างรอบคอบโดยไม่กลัวความผิดพลาดและเปิดกว้างท้าทายในการทดลองในสิ่งใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการทำงานที่ยิ่งใหญ่และมีประสิทธิภาพ

2.3 ความยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการคิดหาคำตอบได้อย่างอิสระเป็นการคิดนอกกรอบไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคยและเป็นการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ พร้อมการเปิดกว้างรับความคิดใหม่ๆ ได้อย่างอิสระ

2.4 จินตนาการ (Imagination) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขันในการทำงานและมีสติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า องค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีตัวบ่งชี้ประกอบไปด้วย ความคิดริเริ่ม ความท้าทาย ความยืดหยุ่น และ จินตนาการ

3. ทักษะด้านวิสัยทัศน์หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารการศึกษาที่แสดงออกถึงความสามารถในการกำหนดทิศทางและเป้าหมาย เพื่อสร้างอนาคตผ่านวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ชัดเจน โดยการสื่อสารโน้มน้าวใจหรือกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจต่อวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น มีความผูกพันต่อวิสัยทัศน์และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน

ทักษะภาวะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านวิสัยทัศน์ มีตัวบ่งชี้ดังนี้

3.1 การสร้างวิสัยทัศน์ (Formulating) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างภาพอนาคตขององค์กรได้อย่างชัดเจนโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และนำมาวิเคราะห์สภาพการณ์ขององค์กรเพื่อกำหนดภาพในอนาคตที่พึงประสงค์และชัดเจนให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.2 การสื่อสารวิสัยทัศน์ (Communicating) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจนเกิดการยอมรับและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์รวมถึงการโน้มน้าวใจหรือกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจต่อวิสัยทัศน์และยอมรับในวิสัยทัศน์ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้โดยเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญกับองค์กร

3.3 การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงบันดาลใจให้เห็นคุณค่างาน เห็นความท้าทาย สร้างความเชื่อมั่นว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้โดยการให้กำลังใจและเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการกระตุ้นจูงใจให้เกิดการทำงานเป็นทีมและมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านวิสัยทัศน์ มีตัวบ่งชี้ประกอบไปด้วยการสร้างวิสัยทัศน์, การสื่อสารวิสัยทัศน์, และ การสร้างแรงบันดาลใจ

4. ทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ที่แสดงออกถึงการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนการดำเนินกิจกรรมมีความร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร สามารถวัดได้จากองค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

ทักษะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิผล มีทักษะตัวบ่งชี้ดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนการดำเนินกิจกรรม ร่วมติดตามตรวจสอบและการประเมินผลร่วมกันไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใส และให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2 ความไว้วางใจ (Trust) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับความคาดหวัง ความเชื่อความมั่นใจในความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่นคง ความเปิดเผย ความเอาใจใส่รับผิดชอบในงาน และความคาดหวังว่าผู้บริหารนั้นจะปฏิบัติตามคำพูดที่สัญญาไว้มั่น ให้เกียรติและเต็มใจที่จะปกป้องรักษาหน้าผู้อื่น

4.3 แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution) หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องการกระทำหรือจุดมุ่งหมายโดยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในด้านการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้สึก ค่านิยม ความสนใจ การยอมรับความขัดแย้งความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นอาจก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบทักษะภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านความร่วมมือ มีตัวบ่งชี้ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ และการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง

สรุป

การศึกษากรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการองค์กรทางการศึกษาโดยตรง และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยอ้อม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนแปลงไปในทางที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาระบบการศึกษา แสวงหาวิธีการทักษะ ศักยภาพและ ความสามารถในการนำพาองค์กรทางการศึกษาไปสู่ศตวรรษที่ 21 ที่โลกต้องปรับเปลี่ยนผู้บริหารจึงต้องพัฒนาดตนเองในหลายๆ ด้าน ที่สามารถสนองตอบโจทย์ตามความคาดหวัง โดยตรงต่อการพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะภาวะผู้นำสูงขึ้นส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยของสังคม

อนาคตต่อไป ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ดังนี้ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ดังนี้ การรู้เท่าทันสื่อด้านเทคโนโลยีการนำเสนอ 2) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ความคิดริเริ่มความท้าทายความยืดหยุ่นจินตนาการ 3) ทักษะด้านวิสัยทัศน์ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ การสร้างวิสัยทัศน์การสื่อสารวิสัยทัศน์การสร้างแรงบันดาลใจ 4) ทักษะด้านความร่วมมือประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ การมีส่วนร่วมความไว้วางใจแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

เอกสารอ้างอิง

- วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ. (2556). *ข้อเสนอทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์
- วิทยากร เชียงกูล. (2553). *การสังเคราะห์ผลการวิจัยปฏิรูปการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร จีน เวียดนาม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- NASSP. (2015). 10 Skills for Successful School Leaders. *Online*. Retrieved May 25, 2015. from: <http://www.amazon.com/10-Skills-for-Successful-School-Leaders/dp/0882103822>
- Podolny, A. (2015). 21st Century Skills : Success in Life:6 C's plus Leadership. *Online*. Retrieved January 22, 2015. from: <http://wanetusa.org/achieve-your-dream/21st-century-skills/>
- Strock, J. (2014). 25 Essential 21st Century Leadership Skills. *Online*. Retrieved September 2, 2014 from: <http://www.lifescienceleader.com/doc/essential-st-century-Leadership-skills-0001>
- Weebly. (2014). 21st Century Leadership Skills. *Online*. Retrieved September 2, 2014. from: <http://traceyhumel.weebly.com/21st-century-Leadership-skills.html>.